

Пригоди чорного кота Лапченка, описані ним самим (скорочено)

Іван Багмут

Іван Багмут

Повість "Пригоди чорного кота Лапченка, описані ним самим"

Розповідь ведеться від імені кота

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Від автора

Може дивно, що кіт узявся за літературу, але це цілком зрозуміло: кіт чує розмови в родині, бачить, що роблять люди, коли їх ніхто не бачить. Я перебуваю в таких умовах, в яких не може бути жоден письменник, і можу писати про те, що справді бачив і чув, не домислюючи і не вигадуючи. Деякі вчинки людей дивують мене. Я хотів поділитися з людьми враженнями від їхнього життя, щоб вони поглянули на себе збоку, бо ж збоку краще видно і достоїнності, і хиби.

Розповім, як я навчився писати: треба взяти в лапку олівця і вивести першу літеру, потім другу, третю і, коли вийде слово, трохи відступити і так само писати друге слово. Якщо якесь написане слово мені не подобалось, я злизував його язиком. Злизати чорнило легше, ніж олівець, тому пишу чорнилом. При писанні багато важить положення хвоста. Ні в якому разі не слід ним махати, інакше літери виходять не такі гарні. Я не зміг навчитися друкувати на машинці: як тільки вистрибував важіль з літерою, мені щоразу здавалося, ніби це миша. Л а п ч е н к о

Моя біографія

Я народився в другій половині ХХ сторіччя в родині диригента хорової капели. Тобто моя мати-кішка жила в родині диригента-людини. Тут проминули перші півтора місяця мого життя. Дружина диригента любила мене. Диригент часто вичитував дружині за бруд у квартирі, за несмачний обід, але вона відповідала, що їй ніколи. Коли він сідав за рояль, дружина заважала йому працювати, примушуючи вислухувати розповіді про мене. Диригент слухав, бо перебивати розмову про кошеня вважалося за гріх. Я думав, що мета людського життя – доглядання кошенят. Незабаром ця моя ілюзія була розвіяна.

Одного разу до моєї хазяйки прийшов чоловік і забрав мене, хоч не дуже хотів чорного кота. Хазяйка розхвалила мене, бо я сибірської породи, грайливий і співаю пісеньки, а ще чорні коти приносять багатство.

Новий хазяїн мешкав у сусідньому під'їзді. Звали хазяїна Письменник. Це слово з великої літери, бо в даному разі з загального перетворилося на власне. Письменникова

дружина зустріла мене не дуже привітно. Письменник виправдовувався, що я ловитиму мишей. Поки вони говорили, я з'їв усю ковбасу за столу. Жінка скрикнула, що я зжер сніданок Письменника. Щоб якось компенсувати збитки, я стрибнув хазяйці на руки і почав потихеньку муркати. Вона примирилась.

Мені поставили стару сковороду з піском, блюдечко з водою, ящик від посилки, і я став тут жити.

У письменника

Моє життя склалося нещасливо. Взаємини з Письменником загострювалися. Я не вимовляв літеру "р", і письменник не проминав нагоди, щоб не познущатися з мене. Наприклад, коли я зранку, як справжній сибірський кіт, ліз на животі до кабінету, просував у двері голову і вітався: "Здрастуйте!", хазяїн образливо кривлявся: "Дрллл-л-лястуйте!". Я ображався і йшов до нової хазяйки, яка теж інколи мене ображала цим "Дрллл-л-лястуйте!"

Нестерпним для мене був процес приймання їжі. Мені давали рибу, м'ясо, але хазяїн нервував мене тим, що рибу підносив високо, вимагав, щоб я дострибнув до рибинки. Я мусив сказати: "Так некрасивенько!". Він перекривляв: "Так неклллясивенько!". Врешті, хазяйка давала мені рибу, а після їжі я йшов до кабінету, лягав на столі і, спостерігаючи, як Письменник пише свої твори, зловтішався, коли в нього нічого не виходило.

Треба визнати, що людина думає про безліч різних речей, а кіт - щоб наїстися, виспатися та побитися з іншими котами. Тому коли мене раптом переводили на вегетаріанський стіл, я мріяв наїстися м'яса до несхочу. Часом мені щастило здійснити свою мрію. Коли хазяїни не мали ще холодильника, хазяйка ставила котлети на підлогу у ванній. Одного разу, побачивши, що котлети вже посмажені, я пішов до ванної кімнати і заховався. Коли господиня вийшла з кухні і сіла до піаніно, я взявся обідати. Я так наївся, що впав біля сковороди і зразу ж заснув.

Прокинувся я від грубого штовхана. Мені довго виговорювали, але не били. Наостанок віддали мені недоїдені котлети, і я довго не міг второпати: навіщо віддали рештки?

Псувалися наші стосунки і через мишей. Письменник вимагав, щоб їх ловив, я відмовлявся, і він обзивав мене ледацюгою, дармоїдом, паразитом. Але ж мишей у квартирі не було. А ще я боявся туляремії, носіями цієї хвороби були миші. Від цієї хвороби коти вимирають, а люди довго і тяжко хворіють.

А миші ловити я вмів. Бо одного разу через балкон до нас залізла миша. Я кинувся до неї, але вона сховалась у килим, який був згорнутий. Я просидів біля килима вісім годин. І після цього Письменник називає мене ледарем. Він сам міг би стати провідним письменником, коли б просиджував, як я, хоч по вісім годин за своїм письмовим столом.

Нарешті, коли прийшли родичі письменникової дружини і стали виносити килим, миша вискочила, і я її зловив та відкинув геть. Може, Письменник хотів, щоб я з'їв свою здобич? Еге ж!

Ще однією причиною наших незгод з хазяями були закони фізики. Почалося з того, що я захотів злізти кудись високо-високо. Спочатку я стрибав на стіл, а звідти вже на буфет. Щоб відштовхнутися, я впирався задніми ногами в вазу з квітами, яка завжди стояла на столі. Ваза впала.

Коли було розбито четверту вазу, дружина Письменника заявила чоловікові, що далі вона не буде терпіти мене у своїй квартирі.

Того ж дня я змушений був перейти у куточок живої природи середньої школи, куди погодилась мене взяти знайома Письменникові вчителька.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

На педагогічній роботі

Школа зустріла мене з ентузіазмом. Учні кинулись до куточка живої природи, щоб познайомитися зі мною. Всіх вабили моя пухнастість, чорна масть і великі, золотого кольору очі, які, коли я почув запах і побачив мишей та пацюків у клітках, стали зеленими.

Один хлопчик сказав, що я родич тигрові і левові, а лев – цар звірів. Мені лестило, що я маю таких високопоставлених родичів і мене заповнили думки про моє високе становище: я – царів родич! Якась дівчинка сказала, що я схожий на чорну пантеру. Та як би там не було, а я родич царя! Тепер я не дозволю ображати і бити мене.

Діти поприносили мені гостинці: ковбасу, сир, і я, нажершись, заснув у кутку кімнати. Ввечері, коли прокинувся, відчув бажання полювати. Я побачив звірів: вони білили в своїх клітках. Я забув про туляремію, забув довір'я дітей, що призначили мене завідувати куточком живої природи, забув добру вчительку, що рекомендувала мене дітям як ввічливого, добре вихованого кота. Я уявив себе в африканській пустелі. Скаженіючи, я ловив мишей, пацюків, птахів, а потім розпочав бенкет. До акваріума не ліз, бо не люблю води. Я заснув, а коли прокинувся, біля мене юрмилися діти і вигукували погрози на мою адресу. Мене вигнали з школи, учень 7-го класу, син прибиральниці Сергій, взяв мене за шкірку і запросив до себе.

До родичів!

Хоч харчі на новому місці були гірші, ніж у Письменника, але почував я себе тут краще. Сергій вчив уроки завжди вголос і я культурно зростав. У мене навіть з'явилась надія дістати повну середню освіту.

Це сталося приблизно через рік, відколи я жив у Сергія. Якось мати дала Сергієві гроші на похід в зоопарк. Я теж хотів піти до родичів, але мене не взяли. Я зчинив галас і отримав віником від мами Сергія. Знову почав кричати і хазяйка відчинила двері: "Йди! Хай тобі грець!".

Був чудовий ранок осінньої пори. Слідами Сергія я йшов у зоопарк. Я повільно йшов, коли раптом побачив собаку. Він був шолудивий, брудний, жалюгідний, боявся, щоб хтось не кинув каменем. І чому людина так ставиться до тебе? Та тому, що в тебе нема почуття власної гідності. Ти – підлабузник, винувато махаєш хвостом, коли твій

"друг" штовхає тебе ногою!

Я проминув театр, коли раптом відчув, як хтось грубо схопив мене за хребет. Мене схопив хлопець, якого я бачив біля кінотеатру. Він міцно тримав мене, а другий стояв поряд, готовий допомогти йому, коли б я спробував вирватись. Вони понесли мене в центр міста, у ветеринарний інститут, щоб здати мене, отримати трохи грошей і піти в кіно.

У ветеринарному інституті

Хлопці продали мене до анатомічної лабораторії. Мене вб'ють, і на моєму трупі студенти вивчатимуть анатомію тварин. Мене кинули в клітку, де вже сиділо шестеро нещасних. Це були, за винятком однієї старої, зовсім облізлої, але страшенно манірної кішки, прості, бродячі коти з брудною шерстю. Вони не знали, яка гірка доля чекає їх, і безтурботно спали, поки їх не розбудило моє прибуття.

Кішка зраділа, що прибув інтелігентний кіт. Але мені вона не подобалася, стара потвора. Вона хвалилася, що ніколи не ловила мишей, п'є какао. Я назвав її паразитом, вона мене – грубіяном і бандюгою. О, як хотілося мені кинутися в обличчя цій старій дурепі. Я розповів, для чого зібрали сюди кішок. За мить всі ув'язнені позскакували з своїх місць, а стара кішка мало не знепритомніла.

Приємна несподіванка

Я заснув і, хоч був голодний і знервований, проспав до самого ранку.

Зранку до клітки підійшов літній чоловік, одягнений у білий, але брудний халат. Ця людина мені зразу ж не сподобалась. Чоловік похмуро придивлявся і спинив свій погляд на мені. Зайшов чоловік у білому халаті. Виявилось, що це був професор. Він звернув на мене увагу, назвавши красенем і поросив спіймати мене для нього. А в лабораторію наказав взяти облізлу кішку.

Я підійшов до професора і сам скочив йому на руки. Він сказав, що я чистокровний сибірський кіт, що забере мене додому, що зватимуть мене котом Лапченком. А я і був Лапченком! Професор наказав посадити мене в окрему клітку і нагодувати. А сам пішов. Чоловік у брудному халаті сказав: "Я тебе нагодую!" і не дав ні крихти.

Розплата за цікавість

Дружина професора ставилася до мене не дуже привітно, та я всіляко намагався завоювати її симпатії. Я не розбив жодної кришталевої вазы, хоч їх було багато, і доводив, що я абсолютно нешкідливий. І я цього домігся.

Професор був іхтіологом, тобто вивчав риб. Тому я частенько ласував різною рибою, а ще незабаром я міг читати лекції малописьменним котам, які їдять рибу, нічого не знаючи про її поводження, життя й хвороби.

Взагалі я тут добре-таки підвищив свою освіту і розширив світогляд. Я вивчив теорію походження видів Дарвіна. Найбільше мене вражало в цій теорії те, що амеба – одноклітинний, примітивний організм, є предком всіх сучасних тварин і людини. Тобто, не тільки професора Петренка (прізвище чоловіка в брудному халаті було Петренко), а й моїм предком та предком професора. До речі, Петренко частенько навідувався до нас, завдаючи мені зайвих неприємностей. Я прозвав його "амебою" за його надто

примітивні інтереси. Він приходив до професора додому, коли треба було щось полагодити в квартирі, а то й просто повиносити відра з сміттям чи витрусити килим. Робив він усе це не з любові до праці, а з любові до грошей. Раз я крикнув йому: "Драч! Амеба!". Він, мабуть, зрозумів мене, бо так дав мені ногою, що я аж кавкнув.

Загалом же жилося мені в професора добре. Та життя є життя... Одного разу Олександра Олександрівна (жінка професора) кудись поспішала і забула чи, може, як слід не причинила холодильник. Я занюхав там наявність смаженої курки, копченої шинки, свіжого масла, сиру. А в маленькій баночці було щось незвичайне. Я її спорожнив і заснув, хоч розумів, що зробив негарно.

Виявилось, що я з'їв якусь мазь для обличчя, яку дуже важко дістати. Жінка професора кричала: "Або він, або я! Вибирай!". Професор пообіцяв відвезти мене на Дніпровське море через два дні. Олександра Олександрівна кричала: "Втопити!"

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Чиста іхтіологія

Вмирати мені взагалі не хотілося, а ще й у воді! Лежачи на письмовому столі професора, я спостерігав його руки, що швидко писали доповідну записку "Проблеми риборозведення в Дніпровському водосховищі". Невже ця людина, з такими добрими і розумними очима, кине мене у воду?

Я вирішив тікати. Та коли побачив у вікні незатишний од весняних дощів двір, знову ліг. Втечу на водосховищі. Я зачитався доповідною запискою. Виявляється, що Дніпровське водосховище таке величезне, як море, що в ньому можна вирощувати і розводити силу-силенну всякої риби, особливо коропів, лящів і судаків, але є дві перешкоди: риба не може виметати ікру, бо високі береги, і короп гине від хвороби краснухи.

Мені було цікаво, чи можна котам їсти коропів, хворих на краснуху? Мені так схотілось свіжої риби, що я вже хотів на водосховище.

З нами поїхав і Петренко. Він ніколи не сміявся. Можливо тому, я його не любив. Адже у справді розумної людини майже завжди усмінене лице. Коти теж усміхаються, тільки внутрішньо.

Професор по дорозі говорив, що треба у коропа виховувати імунітет від краснухи і лікувати. Я не знав, що таке імунітет, але погоджувався з професором. Ми проїжджали в цю хвилину якимсь селом, і якась дурна кішка спробувала перебігти нам дорогу. "Дави її, дави!" – заволав Петрович, але шофер притишив хід, і кішка врятувалась.

О, як я ненавидів зараз цю тупу потвору! Я уважніше придивився до нього і підсвідомо, якимсь шостим почуттям відчув, що прізвисько кат я дав йому недарма.

Незабаром ми прибули до великого міста. Я вперше побачив Дніпро, гідроелектростанцію. Ми проїхали Новим і Старим містом. За півгодини ми були вже в риборозводному господарстві на березі Дніпровського моря. Нашу машину зустріли чоловік з двадцять. "Професор Нетяга!" – радів директор господарства. Моїй появі

зраділа дівчинка Лена і зразу ж схопила мене за хвіст. Це мені не сподобалось, але внутрішній голос нашіптував мені, що я житиму.

Лаборантка Аделаїда Семенівна – жінка немолода і довготелеса, хопила мене на руки, але я відчув, що робить вона це не з любові до мене, а щоб зробити приємне професорові.

Ми з професором оселилися в квартирі директора господарства. Виявилось, що Лена – дочка директора. Це не було для мене добре, але я вирішив терпіти. Коли Леночка заснула, мені ніхто не заважав слухати бесіду професора і директора та його дружини, яка теж була іхтіологом.

Скільки риби!

Я встав рано, коли всі ще спали, і виліз на дах. Там було два коти: молоденький і старий. Я ввічливо запив, як живеться. Але старий грубо кинув: "Побачиш сам!". (Вони, певно, заздрили, що я приїхав машиною).

З даху відкривався чудовий краєвид. Я бачив ставки, в одному води було мало, і я зрозумів, що це зимувальний ставок, який ми будемо сьогодні розвантажувати. Я згадав про хворобу коропів і спитав про неї котів. Молодий сказав, що лише знає, що одного дуже поважного кота знайшли мертвим, але ніхто не відає, чи він умер, наївшись хворої риби, чи його просто вбили за те, що він поцупив рибину.

Тим часом прокинулись наші, і ми поїхали до ставка.

Хоч як я не люблю води, але милувався ставками. Ми спинилися біля того ставочка, що я бачив з даху. Вода в ньому лишилася тільки в канаві, викопаній по краях. Коли спускають воду, в канави збирається вся риба, і тут її легко ловлять.

На березі стояло кілька чоловіків у брезентових комбінезонах і в довгих гумових чоботях з волоком у руках. Серед них був Петрович. Поруч стояла автоцистерна з написом "Живорибна".

Федір Тарасович – симпатичний дядько з довгими козацькими вусами, сказав, що починатимуть. Директор рибгоспу Костянтин Іванович наказав починати. І ось витягли на берег крила волока, показався з води куль, що напнувся, паче надутий. Федір Тарасович підтяг низ неводка, щоб риба не пройшла попід ним, і, взявши велику підсаку, занурив її в каламутну воду. Він зразу витяг її, і всі ахнули. Але не тому, що риби було багато, а тому, що вона була криваво-червона – мала краснуху.

Здорову рибу від хворої почали відділяти. Майже половина риби була хвора. Час від часу чулися зітхання професора, директора, вусатого рибалки, дружини Костянтина Івановича і навіть Петровича.

Я поїхав сьогодні не поспідавши, і мушу признатися, в мене текла слина навіть тоді, коли я дивився на хвору рибу. Ніхто про мене не згадував. Нарешті я не витримав. Коли рибалка взяв у руки величезного коропа, спотвореного виразками і червоними пухлинами, голод так затьмарив мені свідомість, що я крикнув. Професор сказав Петровичу дати мені рибину. Він кинув рибину і сказав: "На! Може здохнеш!". "Краснуха не заразна для кішок", – відказав професор, і я, метнувши на Петровича саркастичний погляд, почав снідати.

На смак хвора риба аж нічим не відрізнялась від здорової, і я подумав, що не так уже й погано, що риба хворіє – тепер мені вистачить харчів на ціле літо.

Ми боремося з хворобою

Директорова дружина – Катерина Остапівна, стала асистентом професора Нетяги. Костянтин Іванович теж взявся допомагати. Професор виступив перед працівниками, сказавши, що привіз ліки від краснухи – лівоміцетин. Вводячи лівоміцетин коропові, можна допомогти йому боротися з хворобою.

Костянтин Іванович витяг з шаплика трикілограмового коропа, Катерина Остапівна подала зонд, а довготелеса лаборантка – ампулу з лівоміцетином. Професор наповнив зонд ліками, всунув його в рот рибині і, спорожнивши, витяг. Так само робили й з іншими рибинами. Тут Федір Тарасович сказав, що риби є дуже багато, як встигнути вилікувати всю? Професор сказав, що ліки дорогі, тому будуть лікувати тільки тих коропів, які призначені на нерест, від яких чекають потомство.

Рибалки розвантажували волок, кидаючи рибу, окремо хвору, окремо здорову, у садки. Садок – великий мішок з сітки. Його занурюють у воду і тримають у ньому спійману рибу.

Директор наказав хвору рибу також тримати в садку. Вчора професор Іван Іванович Нетяга сказав йому, що краснуха поширена в ставках, а коропи, що живуть у річках, на краснуху не хворіють. І тепер директор хотів зробити експеримент. Йому було шкода хворих мальків коропа, яких є до мільйона штук. Цей мільйон за інструкцією потрібно би знищити, бо якщо не знищувати хворої риби, то краснуха пошириться на всі водоймища, знищить усіх коропів. Але експеримент такий: кинути коропенят у канал, що ним відводять воду з річки в Дніпровське море. В ньому вода тече весь час. Може, вони одужають у проточній воді. Вода з каналу йде в Дніпровське море, але воно вже заражене краснухою. В проточній воді риба на краснуху не хворіє, та наука не має доказів, що хворий короп видужує, коли перенести його в проточну воду.

Я думав, оскільки хвора риба підлягає знищенню, то чому не вдатися, нехай і до ненадійного засобу, щоб урятувати її. Я висловив свою думку вголос, і всі глянули на мене. Кат Петрович гукнув: "От ненажера!".

Професор похвалив Костянтина Івановича за таку цікаву ідею і сказав, що від сьогодні кликатиме його просто Кость. Коли експеримент вдасться, то можна отримати величезне стадо імунних коропів. Короп, який хворів на краснуху і видужав, вдруге не захворіє на цю хворобу.

Потім принесли ванну, насипали солі і почали... купати рибу і висипати в цистерну з написом "Живорибна". На дні ванни збиралися п'явки і риб'ячі воші. Виявляється, ці паразити, присмоктавшись до коропів, пили їхню кров. У солоній воді вони поодпадали від риби. Мене інколи нападали блохи, і я знаю, яка то неприємність, коли з тебе смокчуть кров. Але я міг спіймати блоху або принаймні почухатись, а коропи не мають ні лап, ні рук, ні кігтів, ні зубів.

Купану рибу цистерна відвозила до інших ставків, великих коропів – до розсадників, мальків – до моря, в яке їх впускали, хворих вкидали в канал.

Таємниця Петренка

Я вже був умостився спати, як на греблі, що одділяла ставок від каналу, з'явився незнайомий чоловік. Він зажерливо позирав на рибу, це був явно підозрілий тип. Він зустрівся поглядом з Петровичем. Незнайомий ледь усміхнувся і відвів свій погляд убік. Я відразу зрозумів, що тут щось є.

Раптом рибалки знайшли величезного коропа на шістнадцять кілограмів. Тип не зводив очей з коропа. Я собі на всякий випадок понюхав і запам'ятав запах типа. Я остаточно зрозумів, що тип і Петренко знайомі і задумали щось погане. З свого невеликого життєвого досвіду я переконався, що людина здебільшого приховує погане, і в цьому люди вельми схожі на котів, які, зробивши шкоду, удають, що це зробили не вони. Особисто я завжди чесно признаюсь, коли зроблю щось не так.

Незнайомий покликав поглядом Петровича і пішов. Петрович щось приховував. Від цього очі мої позеленіли, а хвіст заметлявся. Я забув про ввічливість і зашипів на дружину директора. Петрович сказав, що я сказився і треба мене вбити.

Я пішов по сліду незнайомця, який сидів за горбком і палив цигарку. Аж ось прийшов Петрович. Незнайомий називав Петренка Пуголовицем. Кат сказав, що його прізвище тепер не Хома Пуголовиця, а Петренко. Незнайомиць мав прізвище Ракша. З їх розмови я довідався, що вони відвезли машину мануфактури "наліво", Петрович не віддав частину грошей Ракші, якого наступного дня заарештували. Петрович виправдовувався, що гроші в нього вкрали, і тепер він працює прибиральником. Мені здалось, що в словах мерзотника є логіка. Справді, навіщо йому працювати на такій чорній роботі, коли він мав купу грошей.

Ракша розповів, що сидів десять років і пригрозив. Пуголовиця сказав, що зробить усе, що він скаже. Ракша просив десяток центнерів коропчуків. Я думав, що Пуголовиця злякається, але його обличчя засяло, він і собі хотів якийсь процент. Ракша запропонував двадцять процентів, Пуголовиця погодився і спитав, що робити. Ракша сказав йому стати на нічну варту. Ніхто не мав дізнатися, скільки риби зникло, бо і не знали, скільки риби перезимувало, можна було списати все на краснуху.

Вони домовились, що машина прийде увечері, а грабувати ставок почнуть десь о третій годині ночі, коли люди найміцніше сплять.

Тепер я знав, що Пуголовиця ніякий не Сидір Петрович, як кличе його професор, а Хома.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Браконьєри

Я вирішив добре виспатись, щоб не хотілося спати вночі. Примружив очі, водночас стежачи за Пуголовицею. Він був похмурий і задумливий, а коли хтось обзивався до нього, то злякано здригався.

Рибалки відпочивали навколо вогнища, над яким висіла велика цеберка із рибальською юшкою. Густий аромат юшки не дав мені заснути. Я підійшов до гурту і

вибрав найкращу людину – директора. Я став тертися біля його коліна, ледь чутно наспівуючи пісеньку. Він зрозумів мене, витяг з цеберки півкоропчука і дав мені.

Наївшись, я заснув і прокинувся ввечері, коли рибалки вже пішли додому. Я думав, як повідомити охорону про злочинство. Злочин планується за кілометр від будки, де містяться вартові. Саме тут спало мені на думку все написати і дати листа директорові. Але я не вмів писати, і не було ні паперу, ні олівця.

Час збігав. Надворі темнішало. Коли геть смерклося, прийшли троє вартових, серед них і Пуголовиця з гвинтівкою. Один з охоронців вів на ремінці величезного пса. Вперше за все життя я глянув на цю потвору без ворожого почуття.

Охоронець з собакою залишився в будці, яка стояла в центрі ставкового господарства, а Пуголовиця і другий вартовий пішли в різні боки оглянути ставки. Пуголовиця подався в той бік, де господарство межувало з шляхом і де був ставок, з якого сьогодні вибрали частину риби. Я пішов назирці за своїм ворогом.

Пуголовиця був веселий, озираючись на всі боки, почав чекати. Скоро я побачив півторатонку, що спинилася кроків за сто від ставка. Ніч була темна, але коти прекрасно бачать вночі, і мені було видно Ракшу, що простував до нас. Ракша підійшов до Пуголовиці і сказав тихо, що, ідучи сюди, залишив жінці листа, в якому написав усе про Хому. Якщо Ракшу вб'ють або спіймають, жінка віддасть листа в міліцію. Пуголовиця враз осів і посірів. В цю мить почувся гавкіт собаки, що наближався. Ішов старший вартовий. Ракша наказав Хомі прийти сюди о першій годині.

Я ледве встигав за Пуголовицею, біжучи назустріч вартовому, і враз спинився, почувши голосне дихання собаки. Що робити, собака міг кинутися на мене. Я виліз на дерево. Пуголовиця запевнив старшого вартового, що машина проїхала далі, і той вагався, чи йти аж до шляху, чи не треба. Собака, що поривався був уперед, зненацька почув мене і став кидатись до деревця. Я злякано нявкнув. І охоронець подумав, що собака просто почув кота.

Вони пішли до будки, з я поплентався за ними, картаючи себе за свою нестриманість. У будці вартові затопили пічку, і я, переборовши страх перед собакою, шмигнув до гурту і сховався в куток.

Пуголовиця почав вечеряти. Він витяг смаженого коропа, огірок, хліб, потім злодійкувато озирнувся і дістав з-за пазухи пляшку. Всі троє випили по добрій порції.

Після вечері Пуголовиця і другий охоронець хотіли були прилягти, але старший послав їх в обхід, а сам вийшов з собакою надвір і сів біля будки. Я не міг вийти, бо собака лежав на порозі. Коли собака заснув, я вислизнув. Пуголовиця був уже далеченько. Я кинувся був доганяти його, але вирішив покликати сюди старшого вартового. Та охоронець спав. Спав і пес. Я глянув на годинник на руці вартового і здригнувся: було без чверті перша.

Раптом щаслива думка осяяла мене. Я кинувся на собаку, щосили вкусив його за хвіст і блискавично відстрибнув геть. Пес вихором зіскочив з місця, аж вирвав ремінець з рук вартового і помчав за мною. Я ледве встиг добігти до першого деревця і миттю злетів на самий вершечок. Собака, бачачи, що мене йому не взяти, повернув назад. Але

тільки він зробив кілька кроків до будки, як я зліз з деревця і, нявкнувши на все горло, пустився бігти туди, де був Пуголовиця. Пес крутнувся і кинувся за мною. Я напружив усі сили і встиг стрибнути на друге деревце.

Так ми пробігли з Нордом вже добру половину шляху. Я сидів на деревці, віддихуючись, готуючись до чергової перебіжки, коли пес, замість того, щоб повернутись до будки, як він робив це щоразу, раптом насторожив вуха і прислухався. Я зітхнув на повні груди: "Нарешті".

Пуголовиця стояв з гвинтівкою на березі, а Ракша з своїм напарником тягли волок. Вони побачили Норда, коли той виринув з темряви. Норд метнувся до злодіїв і загавкав все дужче, готовий стрибнути в воду. Ракша і той, що з ним, кинули волок і по воді дременули до автомашини. Пуголовиця злякано тупцював на місці, бо тяж боявся собаки.

Лемент старшого вартового наближався, Норд ось-ось готовий був кинутися на Ракшу, і Пуголовиця схопив за ремінець і потяг собаку до себе, а злодії вискочили на берег і побігли до машини.

Коли машина загула, Пуголовиця відпустив собаку і зчинив крик. А за півгодини біля ставка було вже повно народу: директор, охорона, робітники. Слухали Пуголовицю, який брехав, що захищав ставки. Усі захоплювались Пуголовицею, хвалили його, а на мене ніхто не звертав уваги. Мені стало вельми гірко на душі. Хвалили Норда, хвалили старшого вартового, тільки не мене. Я зітхнув і згадав Письменника, у якого колись жив. Цей Письменник писав гарні речі, які подобались читачам, але в доповідях, у пресі, в статтях критиків його майже ніколи не згадували.

Директор господарства, почувши в повітрі густий аромат спирту, делікатно запропонував вартовим відпочити і поставив біля ставків інших охоронців.

Новий ворог!

Після такої важкої ночі я довго спав, і коли прокинувся, було вже біля дванадцятої. Пуголовиця і Ракша були поки що знешкоджені, можна було взятися до інших справ. Найбільше мене турбувала низька культура місцевих котів. І я надумав прочитати їм цикл лекцій. Я вирішив почати з літературної теми, а саме: "Образ kota в художній літературі". В другій лекції мені хотілося дати хоча б загальне уявлення про наше рибне господарство.

Раптом я почув мишей. Знайшов нору і зловив чотирьох мишок. Тоді я склав їх трупи рядочком, а сам пішов у кухню і поснідав рибою, яку мені залишили директор і професор.

Потім я зліз на дах і зустрів знайомого котика і, сказавши, щоб він оголосив усім про мою сьогоднішню лекцію, зстрибнув на землю і пішов оглянути двір. Я побачив Ракшин волок, що сушився біля комори, і задоволено посміхнувся. Потім зайшов до комори і почав ловити мишей. Наполявавшись донесхочу, я вийшов надвір і побачив Пуголовицю, який з брезентовою торбиною простував до лабораторії. Раптом я помітив, що в торбині щось ворухиться. Виявилося, що Пуголовиця приніс хвору рибу лаборантці на аналіз, а потім дістав ще здорових рибин і подарував від себе, хоча риба

була крадена. Пуголовиця пішов, а лаборантка заходилась не робити аналізи, а смажити рибу.

Я виступаю як лектор. Релігійний кіт

Зібралось не менше як п'ятнадцять котів і кішок, не рахуючи кошенят. Увагу привертали два коти: один, з яким я вже якось зустрічався на даху, – старий, товстий, з жовтим, недовірливим поглядом, зиркав на мене явно вороже; другий – теж товстий і теж немолодий, але, на противагу першому, якийсь улесливий; дивився він на мене підкреслено байдуже, зате, коли переводив очі на свого сусіду – старого кота, погляд його враз ставав таким солодким, що аж нудило.

На обличчях молодого покоління і жінок я читав захват. Серед усіх присутніх я був єдиний чорний кіт. Я ще раз окинув оком аудиторію і помітив худе, з закислими очима кошеня, яке, проте, дивилося на мене скептично. Підборіддя в кошеняти було вимазане в сажу, а вуса підстрижені. Котик, що сповіщав про мою лекцію, помітивши, на кого я дивлюся, весело підморгнув мені і шепнув на вухо, що це їхній стильга.

Я почав лекцію про художні твори, в яких йдеться про котів. Почав з "Кота у чоботях", пафос твору у тому, що кіт виступає тут як позитивний тип. Казку створили люди, звідси випливає, що людина любить котів. У казці про "Кота і півня", де кіт не лише рятує півня, а й носить дідові на роботу сніданок і обід, кіт – трудівник. І так в усіх творах. Люди нас люблять, складають про нас казки і пісні, пишуть оповідання і вірші. А чи ми достойні ми того образу, який створив народ? Всі знають, що з родини котів вийшов цар звірів – лев, вийшли тигри: не кіт з родини левів чи тигрів, а тигри і леви з родини котів! Я помітив, що на обличчях багатьом присутніх, особливо молоді, засвітилося почуття власної гідності.

Я розповів, що зловив у коморі мишей. І цим дорікнув котам, які їх не ловили. Старий кіт сказав, що я жеру коропів і маю сили ловити мишей, а вони всі сидять лиш на хлібі. Зчинився галас, і я відчув, що більшість слухачів не підтримує старого кота. Тут старий кіт – Ничипір, стрибнув на мене. З кожною хвилиною ми скаженіли. Кусали та дряпали один одного з енергією, гідною кращого застосування. Молодь вигуками підтримувала мене, і тільки товстий підлабузник – Ничипіра. Я переміг. Зализуючи рани, Ничипір сів на своє місце.

Котик, що сповіщав про лекцію, підняв лапку і запитав мене про мої героїчні дії минулої ночі. Я засоромився і відповів коротко: "Те, що я зробив сьогодні вночі, обов'язок кожного". Моя скромність сподобалась всім, і мене ще раз нагородили оплесками. Потім я ще розкритикував кошеня-стильгу, яке відмовлялося від роботи. Воно шмигнуло від сорому у бур'ян.

Було помітно, що всі дуже стомилися від незвичайного розумового напруження, і я вирішив не читати другої лекції, а звернувся з закликком стежити за Пуголовицею.

Ничипір підійшов до мене і подав мені лапу, вибачившись. Той котик, що скликав на лекцію (його звали Сіренький), підсів до мене ближче і розповів про твори для дошкільнят, де героєм був кіт. Виявляється, він працював у дитячому садку.

Вечоріло. Я попрощався і пішов додому.

Як одержати зайві 10 000 кіло риби

Увечері, сидючи з професором і директором господарства за чаєм, я дізнався про цікаву річ. Виявляється, що можна викликати нерест коропів майже на цілий місяць раніше, ніж це буває звичайно. Коли короп виметає ікру на місяць раніше, то його потомство ростиме до початку зими не 5, а 6 місяців. Кожне коропеня за цей місяць збільшить вагу на 100 грамів. І вийде велика прибавка – десять тисяч кілограмів прибавки!

Виявляється, що ранній нерест відбувається тоді, коли в ставку тримають разом і коропів, і коропих. Завтра ж професор і директор планували посадити півтори сотні коропів – коропих і самців в один із ставків.

Була вже ніч, починався дощ, а я сидів і мучився, бо саме зараз Пуголовиця "вартує" рибу і, може, домовляється з Ракшею, як пограбувати ставки. Добре, що професор вирішив поїхати пильнувати ставки. Він говорив, що погода така, що варта сидітиме в куренях, а браконьєри шастатимуть. Я сів з ним у машину і ми поїхали. Вартові справді сиділи в будці, за винятком Пуголовиці, що був біля останнього ставка. Директор хвалив його за відданість справі.

Незабаром Кость поїхав додому, а я лишився обстежити місцевість. І раптом виявив запах Ракші. Я сів спостерігати. Виявилось, що Пуголовиця чекав Ракшу, а того не було.

Нарешті почало світати, Пуголовиця втратив надію на появу Ракші і, як мені здалося, повеселішав. Коли зовсім розвиднілось, стало ясно, що браконьєр не прийде. Очевидно, Ракша прийшов на побачення зарано і, не дочекавшись Пуголовиці, пішов.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Змова злодіїв

Напружений день і безсонна ніч давала мені повне право на відпочинок, але я відчував, що не можу кинути свого поста. Я не пішов додому, а залишився біля того ставка, з якого мали сьогодні виловлювати рибу. Скоро мали прийти рибалки. Пуголовиця, теж втомлений, пішов на відпочинок. Я міг відпочити.

Я задрімав, і розбудила мене молода кішка. Вона сварилася, що я втрутився у виховання її сина-стиляги. Вона підтвердила, що не дозволяє синові працювати, бо він ще дитина. Я пояснив їй, що він такий слабкий, з такими закислими очима тому, що не рухається, не ловить мишей. Кішка заплакали (подумки я назвав її істеричкою), просила порад, як виховати сина. "Виховувати дітей треба тоді, коли впоперек лави лежать, а коли вздовж, – то вже пізно" — проказав я людське прислів'я. А взагалі, я порадив не давати йому їсти. Здивована кішка пішла, а я ліг спати.

Та незабаром прийшли робітники на чолі з директором і професором. Хоч як хотілося мені спати, але я не втерпів, щоб не подивитись на перший улов.

У цьому ставку були здебільшого дорослі коропи, віком п'ять і шість років, які цієї весни мали дати потомство. І ось витягли перший волок. Я не міг одірвати очей од цих

красунів. Перш ніж перекинути коропів до карантинного ставка, їх уважно оглядали і ретельно вимірювали. Якщо короп був криворотий, кривоший чи кривоспинний – його зразу ж відкидали на продаж.

Поснідавши, я заснув і прокинувся в обід, коли прийшов Пуголовиця. Через деякий час з'явився Ракша, який просив трохи бензину, бо машина не їде. Пуголовиця перед усіма почав виганяти Ракшу. Я подався за Пуголовицею і наздогнав його раніше, ніж він порівнявся з Ракшею. Вони говорили, що вчора чекали один одного і не зустрілися. Ракша просив віддати його волок. Пуголовиця пообіцяв, що риба буде, коли потепліє, через тиждень-два, а може, й через місяць. Ракша хотів тих коропів, що відібрали на нерест. Але Хома тут вже не згодився: дуже небезпечно. Тоді підвів Ракшу до крайнього ставка, де сховав добрий десяток двокілограмових коропів. Таке сподобалося Ракші. Хама пообіцяв залишати йому рибу в цьому місці. Щоб не спалитись, Хома мав писати листи до Ракші, що "такого ось числа о такій ось годині чекаю приїзду тітки". Це означатиме, що він чекатиме з рибою.

По дорозі до рибалок я склав собі план дій: організувати стеження за поштою, негайно навчитися писати і розповісти всім, хто такий Петренко, хто такий Ракша, і яку підлість вони задумали.

Я беру олівець

Кішка листоноші сказала мені, що нічим допомогти не може. Катя, яка розносить листи, одержує їх у конторі і несе по квартирах, не заходячи додому. У конторі працював Ничипір, але читати не вмів. Кішка сказала, що відправить у контору свого сина – Сіренького.

Закінчивши цю справу, я пішов додому вчитися писати. Олівець лежав на столі, тут же лежав блокнот. Я страшенно тремтів. Але усвідомивши, що моє хвилювання йде від величності моменту, я заспокоївся. Задумав написати: "Пуголовиця – злодій". "П" вийшло як "Н". Написавши, нарешті, аж три літери, я зненацька глянув на годинник: минуло чотири години відтоді, як я взяв олівець. Перепочивши, я написав ще одну літеру. Вже й повечоріло. Незабаром загуркотіла машина, і в кімнату ввійшли професор, Кость і його дружина. Скоро прийшла з садочка і Лена. Я сів на вікні і чекав, поки хтось прочитає мій перший твір. Прочитав мою записку Кость: "Пуго". Він подумав, що її написала Лена. Дівчинка сказала: можливо, це кішка. Я радів, не зважаючи на те, що вона назвала мене "кішкою". Та тут я зрозумів свою помилку: це ж тільки я знаю, хто такий Пуголовиця! Треба було писати: "Петренко – злодій". В цю мить у двері хтось постукав. Моєму професорові Нетязі принесли телеграму. Його просили виїхати до Херсона, бо починається нерест судака, треба подивитися, як там використовуються гнізда професора Білого. Мене він брав з собою.

Подорож морем

Мене роздирала внутрішня боротьба: їхати з професором чи лишатися тут? Я полегшено зітхнув, коли виявилось, що Пуголовиця їде з нами. Та машиною ми приїхали на пристань, звідки Хома поїхав назад, а ми з професором пароплавом відправилися в Херсон.

Я не люблю води. Море не справило на мене сподіваного враження. Але мене турбували обривисті береги моря, підмивані хвилями, вони обвалювалися і височіли всюди жовтою прямовисною стіною. Біля таких берегів не можуть нереститися короп, судак, лящ.

Короп може метати ікру на зеленому лузі, залитому повіддю. Не буде такого лугу – ікра в рибині перетвориться на місиво, і організм всмокче його в кров. Судак викидає ікру на коріння верби, лози та інших дерев та чагарників, що ростуть біля берега, або на зелену траву на дні водоймища. Але судак не відкладе свою ікру в мул. Не буде нереститися біля голого берега й лящ! Є й такі породи риб, що, коли немає умов для нересту, здихають!

Зараз ми їхали з професором не лише подивитися на організований нерест судака, а й простежити за відправкою судакової ікри до нашого господарства.

Пливли ми довго. Мені обридло дивитися з віконця на сіру воду і жовті береги, і я пішов прогулятися. Я заглянув до комірника і спіймав там мишу, потім – до камбуза, де кок дав мені шматок сирого м'яса.

Тиша, повний шлунок і відсутність турбот настроювали мене на філософський лад. Мене всі любили, бо я був порядний, чесний, доброзичливий, працьовитий і принципіальний кіт.

У Херсоні ми з головою поринули в роботу. У нас було завдання зробити береги придатними для нересту. У місцевому рибопромисловому управлінні була гаряча пора. Робітники закінчували робити гнізда, в які судак мав виметати ікру. Це були гнізда професора Білого: зігнуті з дюзи обручі, до яких було понав'язувано жмутки рослинних корінців. Планували поставити п'ять тисяч гнізд.

Ми сіли в човен і поїхали перевірити, чи подобаються судакам гнізда професора Білого. Рибовод витягав гнізда, які були повні ікри. Одне гніздо ми взяли з собою, щоб підрахувати, скільки до нього поприлипало ікри. Одна судачиха випускає в середньому 600 тисяч ікринок, але з них вилупиться 20 тисяч мальків. А у мальків ворогів ще більше, ніж у ікри: щука, окунь, сом, чайка, чапля, водяний бугай. Навіть дорослий судак може проковтнути маленьке судачення, якщо воно загавиться. Учені підраховали, що в деяких риб з кожних 100 тисяч ікринок виростає лише 3-7 рибин.

Ми почекаємо, поки закінчиться нерест, і повеземо ікру в наше господарство. У нас є спеціальні ставки, де в ікри та в мальків не буде стільки ворогів, як у морі.

Ми залишились у палатці, щоб рано побачити, як нереститься судак. Вночі я прокинувся, бо невідомий мені птах сидів на торбині з продуктами і намагався проклювати дірочку. Приглянувшись, я стрибнув, спіймав злодія і з'їв.

Будьмо знайомі. Судак!

Зранку я застиг від навколишньої краси. По поверхні води пішло коло, я почув сплеск і побачив хвіст. Згодом хвостів було багато. Це самиці судака мечуть ікру, ставши у воді сторч і висунувши хвіст аж на поверхню! Я кинувся до намету, щоб розбудити професора.

За хвилину він, протираючи заспані очі, з щасливим, як у дитини, лицем стояв біля

берега і дивився на хвости.

Мій настрій з піднесено-споглядального змінився на гарячково-мисливський. Я бачив рибу, яку можна було спіймати, і весь палав мисливською пристрастю. Професор скоро пішов до майстрів, що робили гнізда і занурювали їх у воду.

Пройшло чотири години, а відійти від берега я не міг. І хотілося їсти. І раптом: бац! Величезний судак в екстазі вистрибнув з води і впав на землю. Забувши про найсуворішу заборону ловити рибу під час нересту, я зловив рибу і з'їв. Добре, що в череві не було ікри, бо мене мучила совість.

Сіренький у ролі детектива

Мої думки все частіше й частіше линули до нашого риборозводного господарства, бо починався період нересту коропа. Що там робить Пуголовиця? Я так нервувався, що вирішив лікуватися сном і спав по вісімнадцять годин на добу. Страшенно дратувало, що не міг тут вчитися писати, бо професор ховав свій папір у портфель.

Нарешті настав довгожданий час! Ми поїхали спеціальним катером, бо везли 25 мільйонів майбутніх судаченят. Живу ікру не можна перевозити в бочках. Ікра дихає, і їй потрібне повітря. Перевозять ікру в кошиках.

За той тиждень з хвостиком, що ми пробули в Херсоні, усе зазеленіло. Ікру ми довели благополучно.

Я прийшов у виселок, за яким дуже скучив. Почуття радості потьмарив Пуголовиця, що перший потрапив мені на очі.

Побачення з Костем і його родиною я відкладав, бо була неділя і Леночка сиділа дома, а вона хапала мене за хвоста. Отож спочатку я подався до Сіренького. Він повідомив, що волок Ракші викрадено, "тітка" приїздила один раз. Ще Сіренький розповів, що Веремієнко (молодий шофер живорибної цистерни) потяг двох коропів. Це побачив Пуголовиця-Петренко і настрахав його, що заявить дирекції. Веремієнко почав виправдуватись: взяв бракованих коропів і збирався заплатити за них. Тут Пуголовиця-Петренко запропонував Веремієнкові возити крадену рибу до міста, там продавати, а гроші ділити навпіл. Але Веремієнко мовчав, а потім двокілограмовим коропом дав Пуголовиці по пиці. Сіренький реготав, а я ледь не заплакав з радощів.

Операція "Вибух"

Вночі я розробляв план. Професор мав незабаром поїхати додому. Якщо з ним поїде і Петренко-Пуголовиця, то не встигне наробити великої шкоди. Але його треба було викрити. Я засів до столу писати і придумав текст: "Розкрадач державного майна Пуголовиця ховається під прізвиськом Петренко. Про це знає Ракша, той шофер, що просив бензину біля ставка, вони збираються пограбувати у нас великих коропів".

З людей я надіявся на Костя. Разом з Сіреньким та ще якимсь котом ми підемо до двох паличок, якими помічена Пуголовичина схованка риби для Ракші, зчинимо галас, витягнемо рибу і так повідомимо про крадіжки.

Ранком я дістав великий аркуш паперу, олівець і сів під столом писати. Встиг написати лише "Розк...". Папір і олівець сховав у валянок. Бо кінчався квітень, валянків ніхто не взуватиме.

Потім пішов до Сіренького втілювати план "Мотузок": риба була на мотузку і, якщо все вдасться, мотузок затягнеться на шиї Хоми. Одночасно я вигадав назву і для плану номер один (з листом) – "Вибух".

Сіренький сидів на порозі контори. Він мав вигляд детектива і просив називати його не Сіреньким, а Греєм (сірий – англ. grey). Виявилось, що план "Мотузок" не можна здійснити, бо схованка Хоми вже виявлена: одна рибина здохла, спливла, на неї налетіли гави, зчинився крик, збіглися люди, всю рибу витягли.

Зітхнувши, я пішов до лабораторії. Ще тиждень-два і почнеться нерест коропів. Я відчув, що не встигну написати листа. Нервово облизуючись, я сів у кутку і спостерігав лаборантку, яка досліджувала розвиток планктону. Прийшов професор. А коли вони вийшли, я вискочив на стіл і поглянув у мікроскоп на різні рачки, дафнії. На столі, стояли банки з червами, з мотілями, з різними іншими личинками різних комах. Я так захопився розгляданням водяного царства, що ненароком зачепив якусь банку, і вона з брязкотом упала на підлогу. Прийшла лаборантка, схопила віник і двічі вдарила мене по спині.

За віщо бити? Адже я звалив банку ненавмисно?! Скривджений, відчуваючи біль у спині і ще більший у душі, я прямував додому. А по дорозі зустрів кошеня-стилягу. На моє питання, чому воно не працює, кошеня відповіло, що немає достойної роботи. Кошеня сварилось, що я підбивав його маму не давати йому їсти. Кошеня грозило померти з голоду. "І правильно зробите", – сказав я цілком серйозно.

Нова змова злодіїв

По обіді я взявся до виконання операції "Вибух" і дописав слово "Розкрадач". Раптом мене викликав Сіренький і повідомив, що надійшов лист Петренкові про приїзд "тітки" о 22.00. Потім я ловив миші у коморі. Спіймавши мишу, я відчув новий приплив фізичних і моральних сил.

Ввечері дома була розмова про від'їзд професора. Кость з дружиною умовляли його залишитися ще на кілька днів, але він не міг – справи кликали його до інституту. Кость просив залишити тут Петренка. На якусь мить щось нове з'явилося у виразі Костевого обличчя, коли він говорив про Пуголовицю, але я не второпав, що воно означало.

Другого дня, відпочиваючи од писання (кігтики страх боліли!), я оглянув нерестові ставки. Скоро короп почне метати ікру. Ставочків було понад 20. На березі кожного ставочка було викопано по дві ями. Від кожної ями йшов до ставка невеликий рівчак, а на дні ями лежала купа компосту. Компост – ґрунт з великою кількістю перегною. Незабаром у ями напустять води, і тут розплодиться велика сила дафній та циклопів. По рівчачку ці тваринки запливатимуть у ставочок, і тут їх ловитимуть коропенята.

Повернувшись додому, я взявся до писання. Я добре попрацював три години і закінчив третє слово.

О восьмій годині вечора ми з Сіреньким пішли до ставків. Ми прийшли до останнього ставка, звідки було видно шосе. Коли сіло сонце, до ставка причвалав Пуголовиця. Приїхав і Ракша. Хома планував викрасти риби і собі теж втекти. А щоб Ракша ще почекав, пообіцяв великого коропа. Тут з'явився старший вартувий. Ракша

втік.

Ми з Сіреньким почекали, поки вартовий і Пуголовиця зникли в темряві, і, мирно гомонячи про те й про се, рушили додому, де трохи поспівали на даху контори, а потім, почувши прокльони нічного сторожа, подалися спати.

Ранком виїжджав професор. Мені хотілося плакати. Поїхати з ним я не міг. По-перше, на мені лежала моральна відповідальність за боротьбу проти браконьєрів, по-друге – я боявся професорової дружини. Од хвилювання я не міг промовити й слова, і тільки сльози котилися по моїй чорній щоці. Я помахав машині лапкою і пішов писати.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Коропи!

В одному ставку нерест запустили раніше. Я бачив там коропенят, що народилися три дні тому. Їх було дуже багато. А рахують їх, міряючи кухлем, а потім помножать кількість кухлів на число мальків в одному.

Два дні я працював як проклятий і написав ще п'ять слів. Залишалося ще дві третини листа. На третій день почали готуватися до нересту коропів: накачували воду в нерестові ставочки, з розсадних виловлювали коропів, ще раз купали в солоній ванні, міряли температуру води. Ввечері почалося головне. В кожен нерестовий ставочок впускали гніздо коропів – одну коропиху і двох коропів. Коли розсаджування коропів закінчили, я пішов до того ставочка, куди пустили коропа-велетня (хоч рибину називали коропом, але це була коропиха, з ікрою!), і залишився тут чекати злодія.

За цей час я роздумував, чому професор мене любив. Мені здається тому, що я був повною протилежністю його дружині. Цікаво, чи дістала вона новий крем? Я так захопився спогадами, що не помітив, як з'явився Пуголовиця з підсакою. Він лише пошпурив у мій бік грудку землі і почав уважно вдивлятися в воду. Ніч була темна, але ж я бачу вночі, як і вдень. Раптом неподалік пролунали кроки. Хому покликали. Але він повернувся і витяг коропиху. Рибина нещадно билася, вириваючись з чіпких рук негідника. Я кинувся кричати. Пуголовиця злякався. Замість лайки, він почав читати молитву: "Свят, свят, свят!". Почувся чийсь голос і я зрозумів, що і вусатий рибалка, і старший вартовий стежили за Пуголовицею. Пуголовиця розстебнув брезентовий плащ, одягнутий поверх ватянки, і сховав коропа за пазуху, а мотузку зав'язав собі на шиї.

Старший вартовий не відходив од Пуголовиці і на хвилину. Зранку машина розвозила всі по гуртожитках. Але коли Хома приїхав, то пішов до лаборантки Рабурденко і просив сховати рибину. Вона не хотіла. Хома пригрозив їй, бо вона брала в нього крадену рибу. Гірко зітхаючи, лаборантка загорнула рибу у папір і поклала у холодильник.

Я пішов писати листа. А згодом я побачив, що директор кричав на вартових, бо зник короп-велетень. Вартові запевняли, що стежили цілу ніч. Пуголовиця списував все на котів і шофера.

Жахлива несподіванка

Вночі я поїхав до ставка і став на варту. Коли зовсім смерклося, Пуголовиця пустив уже мертвого коропа у воду і прив'язав мотузок до двох паличок. Я вирішив не чекати Ракші і піти додому виспатись.

Доручивши Сіренькому стежити за Пуголовицею, я три дні не виходив на ставки. Тільки коли залишилась остання фраза, яку я поклав закінчити за три дні, я дозволив собі провітритись.

На ставках я побачив бугая. Тільки це не бик, а великий, довгошийй, жовтуватий на колір птах, що стояв на одній нозі і, піднявши вгору ніс, час од часу сурмив. У багні я ще побачив кошеня-стилягу, яке перейменувало себе днями на Едуарда. Він намагався зловити бугая і зажити слави. Мені здалося, що я його переконав потренуватися спочатку на мишах.

Після обіду я ще пописав, а на другий день пішов на ставки вранці, щоб подивитися, як годують коропів. У прозорій воді зграї риби накидалися на столик, куди клали мішанку з макухи, пророслого зерна, крейди. Глянув я і на нерестові ставочки. Старих коропів уже не було. З ікринок через два-три дні вилупляться коропенята.

Вдома я сів писати. Лишалось написати останні два слова "...великих коропів". Згодом я попрямував до контори і зустрів Грея на порозі. Він мав новини: "Тітка приїздить завтра о дванадцятій нуль-нуль". Не опівночі, а в обід! Сіренький вважав, що за Петренком стежать, тому Ракша призначив побачення на денні години. Адже вдень, коли по шосе проходять сотні автомашин, їхнього побачення ніхто не помітить. Пуголовиця став дуже обережний.

Ми умовились, що завтра вранці я закінчу листа, а покажу його Костеві після того, як побуваємо з Сіреньким на побаченні Ракші з Пуголовицею. Умовившись про місце і час зустрічі, ми вирішили заглянути до лабораторії.

Довготелеса, побачивши нас, сердито зиркнула одним оком, другим вона дивилася в лупу. Мені хотілося подивитися, що вона там розглядає, і я стрибнув їй на руки і почав свою улюблену колискову пісеньку. Вона почала гладити мене, а я тим часом дивився в лупу. Вона визначала вік коропа за лускою. Щороку на кожній лусочці відкладається дві пари кілець, за якими рахують вік риби.

На вулиці ми розмовляли з Сіреньким про письменників, аж тут прибиральниця без усякого приводу вдарила мене мітлою по спині.

Вдома, коли Кость з дружиною по обіді пішли на роботу, я поліз під ліжко і... закам'янів од неприємної несподіванки. Валянків на місці не було. Всюди був запах нафталіну: валянки сховали у скриню із замком.

План "Вибух" загинув. Єдиний вихід - їхати на ставки, простежити за злодіями під час їхнього побачення.

І ось ми з Сіреньким подалися на "об'єкти". Ми сіли в траві і чекали, поглядаючи на сонце. Коли воно стало на обід, з'явився Пуголовиця. Він прийшов сюди не од ставків, а прямо з висілка, щоб робітники не побачили, що він ходив на шосе. Незабаром з'явився і Ракша, без машини. Вони домовилися на другу годину ночі. Хома дав Ракші дві

пляшки горілки.

Раптом у мене виник план "Блискавка". Я кинувся слідом за Ракшею, який простував по шосе. Коли він сідав у свою автомашину, я плигнув у кузов і поїхав з ним. У дорозі я розмірковував, для чого людина п'є горілку.

План "Блискавка"

Ми приїхали на околицю міста і спинилися біля маленького будиночка, в якому жив Ракша. Я попростував за ним у двір і, озираючись на всі боки, причаївся коло паркана. В кімнату я спочатку боявся заходити, але, побачивши, що вікно відчинене, зайшов і сховався під ліжко.

Ракша обідав і говорив жінці кинути листа у скриньку, якщо він не повернеться. Я побачив краєчок синього конверта, що виглядав з-за дзеркала на комоді. Мій лист запакували в скриню, а я візьму Ракшин лист і вкину його до поштової скриньки.

Скориставшись з того, що жінка забігала, проводжаючи чоловіка, я вислизнув надвір. Коли клацнула клямка хвіртки, я сміливо попростував до хати. "Господи! Яке страховище!" – сплеснула руками жінка, побачивши мене, але я прошмигнув біля її ніг і сховався під ліжко. Там була нора і я зловив мишу, кинув її біля жінки. Все! Стосунки між нами були налагоджені.

Через півгодини я спіймав ще одну мишу, а через годину третю. Захопленню хазяйки не були меж. Увечері, скориставшись з того, що хазяйка вийшла з хати, я витяг листа із-за дзеркала. Я чекав надворі, щоб настав вечір. Швидше б кинути листа в поштову скриньку!

На моє щастя, поштова скринька була недалеко. Я всунув листа в щілину і зітхнув на повні груди. Нарешті! Я повільно повернувся до дому Ракші, щоб простежити, куди він везтиме крадену рибу.

Перед світанком Ракші все ще не було. Я вибіг на вулицю і, стрибнувши на першу автомашину, що йшла в напрямку нашого висілка, поїхав додому.

Коли ми проїздили біля ставка, я сплигнув на землю і подався до садиби нашого рибгоспу.

План "Легенда"? Ні!

У рибгоспі щось сталося, товпилися люди, коло дверей комори стояв вартовий з рушницею. Я пошукав очима Сіренького і, не знайшовши, попростував до кабінету директора, де теж стояв вартовий з рушницею. Мені захопило дух. За столом сидів старшина міліції, перед ним – Ракша.

Директор, старший вартовий і Сіренький сиділи біля старшини і допомагали йому допитувати злодія. Сіренький розповів, як втілив свій план "Легенда": існує легенда, за якою, коли кіт або кішка перейде дорогу людині, то тій не пощастить. Сіренький перебіг дорогу Пуголовиці, а потім – Ракші.

Тим часом міліціонер допитував Ракшу, якого вже раз зловили на крадіжці. Ракша говорив, що це Петренко його намовив на крадіжку риби. Дивним було, що Петренка міліціонер називав Петренком.

Почали допит Хоми, який назвався Петренком Сидором Петровичем. Він сказав,

що сам підбив Ракшу на злочин. А його підбив шофер Веремієнко. Привели Веремієнка. Хлопець запитав Хому: "Скажи, а тебе били коли-небудь коропом по пиці?". Всі зареготали, а Пуголовиця буряково почервонів. Всі вже знали, що саме Веремієнко "здав" злочинців.

Тут Пуголовиця почав говорити, що лаборантка заставляла його носити їй коропів зверх того, що потрібно було для аналізів. Щодня три, а то й чотири добрих коропи. Міліціонер наказав викликати лаборантку. Вона з'явилася бліда, злякана, захекавшись. Коли їй прочитали свідчення Петренка, вона мало не знепритомніла і сказала, що він сам приносив рибу. Коли Хома сказав, що ховав у її холодильнику великого коропа, Рабурденко впала непритомна. Нарешті принесли води, і Рабурденко опритомніла. Вона говорила, що Петренко її залякав.

Директор і старший вартовий умовили міліціонера не заарештовувати Рабурденко, бо вони ручаться, що вона нікуди не втече. Лаборантку привели до свідомості, заспокоїли і відпустили.

Слідство закінчувалось. Директор ще згадав, як Ракша одного разу просив бензину, а Петренко виганяв його і навіть записав його номер машини. Та той номер виявився номером машини голови району.

З усього я зрозумів, що Веремієнко про все вчасно розповів директорові, і після того за злодієм стежили. Грабіжників схопили в той момент, коли вони витягли волок, повний риби.

Та раптом привезли ще конверт. Я радів. Але потім побачив, що конверт жовтого кольору. Тепер я пригадав, що за дзеркалом було два конверти – синій, якого добре було видно, і жовтий – засунутий за дзеркало далі. Ракшу знову допитали. Він розповів про Пуголовицю-Петренка. Тоді допитали Пуголовицю, який не признавався про справжнє прізвище. Йому нагадали про першу дружину, яка й досі справляє по ньому панахиди.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.

Несподівана зустріч

Пуголовицю і Ракшу під вартою повезли з висілка.

Аделаїда Семенівна старанно виконувала свої службові обов'язки. Це змінило моє ставлення до неї. Я частенько навідувався до лабораторії і, з'ївши шматок курятини чи котлету (Аделаїда Семенівна тепер навідріз відмовилась їсти рибу), співав їй свою улюблену пісеньку.

Ця дружба пішла мені на користь. Я був у курсі всіх справ.

Мене дуже цікавило, як почувають себе ті хворі коропи, що ми їх пустили в канал, у текучу воду. Виявилось, що на кожні сто рибин хворих було лише вісім. З кожний днем моя дружба з Аделаїдою Семенівною міцніла, і мені хотілося якось віддячити їй за хороше ставлення до мене. Незабаром така слухна нагода трапилась. Якось, перевіряючи, чи з'їдає риба весь той корм, що їй кидають у воду, ми з Аделаїдою

Семенівною підійшли до невеликого ставка з раками. Раки у цій місцевості вивелись, і їх тут розводили.

Через кілька днів вночі на березі я підскочив од болю в нозі... Переді мною, шарудячи клешнями, повільно рухалися раки просто в степ. Спочатку я зрадів, що цих паскудних істот не буде в нашому господарстві. Але потім сповістив Аделаїду про втечу невідданих істот. Я з криком біг, а лаборантка бігла за мною, поки не добігли до раків. Втікачів переловили і пустили в інший ставок, а мені так дякували, що трохи не задушили. Цікаво було з'ясувати, чому раки покинули ставок і куди вони тікали. Та наука була поки що безсила дати відповідь на це питання.

Минав день за днем, кінчилось літо, і настала осінь. Восени розвантажили канал і виявилось, що половина хворих коропів вижила, видужала, і тепер у нас буде аж п'ятсот тисяч коропів, які вже не бояться краснухи. А навесні ж їх хотіли знищити, закопати в землю, бо ж у ставку все одно вони подохли б...

В той день, коли закінчили спускання води, до мене прибіг схвилюваний Сіренький. Він розповів, що відбувся суд над Ракшею і Пуголовицею. У Пуголовиці знайшли сорок ощадних книжок на два мільйони карбованців! (На старі гроші, звичайно.) Я згадав, як клявся Пуголовиця, що гроші у нього вкрали.

А ще Греї сказав, що від сьогодні він знову Сіренький. Сьогодні йому був рівно рік.

Я, веселий, подався на ставки. Тут уже вибирали з волока рибу, і я здивувався, побачивши червоних карасів. Їх ніхто не розводив, вони залишились з річки, що текла по цій долині до того, як тут побудували ставки. Карасі нагадали мені Письменника, який першим заронив у мене любов до риби. Мої заслуги були в усіх ще на пам'яті, і мені зараз же дали рибину. Я вже хотів їсти, коли загула машина... професора! Але першим з машини вийшов не професор, а... Письменник! "Здрастуйте!" - крикнув я. "Дрл-л-лястуйте!" - перекривив він мене, та я не образився і міцно притулився йому до грудей.

Цілий тиждень Письменник знайомився з людьми, дивився, як працюють рибалки, оглядав ставки і ласував коропами. Я допомагав йому. Нарешті настав час від'їзду. Я поїхав з Письменником. Дружина Письменника зустріла мене без особливого захоплення. Я прожив, байдикуючи, тиждень і відчув докори сумління. Ні, дармоїдом я не можу бути! І тоді я вирішив сісти, як кажуть письменники, за стіл (для мене це означало залізти під стіл) і описати свої пригоди.

Стислий переказ по главам, автор переказу: Світлана Перець.

Авторські права на переказ належать Укрлібу.